

OECD Journal on Development
Development Co-operation – 2007 Report
Volume 9 Issue 1

Summary in Hungarian

OECD fejlesztési közlöny

Fejlesztési együttműködés – 2007. évi jelentés

9. évfolyam, 1. szám

Összefoglalás magyarul

- A fejlesztési együttműködési jelentés éves szintű áttekintő információkkal szolgál a nemzetközi segélynyújtási irányzatokkal kapcsolatban.
- A segélynyújtási célok elérését 12 pontból álló mutatószámrendszer méri. Az idei jelentésből kiderül, hogy a 12 pontból csak 5 ponton sikerült egyértelmű előrelépést elérni.
- A jelentés 12, szakmai értékelésekből (peer review) származó tanulságot is tartalmaz arra vonatkozóan, hogyan lehet a segélyekkel olyan módon gazdálkodni, hogy azok fejlesztési eredményeket hozzanak.

Az éves *Fejlesztési együttműködési jelentés* (Development Co-operation Report) a nemzetközi segélynyújtás legfrissebb trendjeiről tájékoztatja a közvéleményt. A legszélesebb körű nemzetközi statisztikai adatokat teszi közzé az elmúlt évi fejlesztési együttműködésre vonatkozóan; emellett megkísérli elemezni az adatok mögöttes tartalmát is. A statisztikai függelék a fejlesztés-támogatási bizottság (Development Assistance Committee, DAC) tagjaitól, illetve más adományozóktól származó pontos, naprakész információkat tartalmaz.

Mutatószámrendszer az eredmények mérésére: 12 fejlődési mérőszám

A jelentésben a DAC elnöke beszámol arról, hogyan alakultak a hivatalos fejlesztési támogatások (Official Development Assistance, ODA) 2003 közepe óta, és ismerteti a fejlesztési együttműködési eredmények mérésére szolgáló tizenkét mérőszám tekintetében elért fejlődést. A mérőszámok hat területre csoportosíthatók: a segélyek nagysága, a segélyek elosztása, kényes helyzetek, a segélyek eredményessége, a segélyben részesülő országok erőfeszítései, és az eredmények elérése. Az utolsó mutatószám a Millenniumi Fejlesztési Célok elérése irányába történő előrehaladást ismerteti.

A segélyek nagysága

1. sz. mérőszám: Az adományozók legalább nettó 75 milliárd USD összeget bocsátanak rendelkezésre (2002-es árakon és árfolyamokon számítva).

TELJESÜLT

A 2006. évi kifizetések elérték a 77,8 milliárd USD-t (az Iraknak juttatott segélyt nem számítva ez az összeg 70,7 milliárd USD).

2. sz. mérőszám: A megnövekedett segélykifizetéseket elsősorban a fejlődő országok gazdaságaiba történő valódi forrásátutalások eredményezik.

NEM TELJESÜLT

A 2002. évi 57,5 milliárd USD bázisonról 77,8 milliárd USD-ra növekedett segélyezési volumen (a számítás az USD 2002-es árfolyamán alapul) adósságteher-enyhítést szolgált, amely a közelmúltban számos országra gyakorolt rendkívül pozitív hatást. Mindazonáltal, mivel az adósságteher-enyhítés a jövőben csökkenni fog, rendkívül fontos lenne növelni a programozható segélyeket a DAC-tagok kötelezettségvállalásaiban szereplő hivatalos fejlesztési támogatásokkal kapcsolatos célkitűzések elérése érdekében (lásd a szimulációs táblázatot az 1. sz. mérőszámmal).

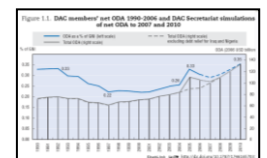
A segélyek elosztása

3. sz. mérőszám: Jelentősen nőtt a legkevésbé fejlett országokba (LDC) és az egyéb alacsony jövedelmű országokba (OLIC) irányuló ODA aránya.

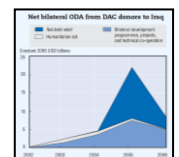
TELJESÜLT

Nőtt a legszegényebb országokba irányuló ODA aránya: míg 2002-ben a nettó bilaterális ODA 40%-át tette ki, addig 2006-ra 46%-ra emelkedett. Az összes ODA 47%-ról 49%-ra nőtt. Ez a növekedés két, 2006-ban bekövetkezett kivételes tényező számlájára írható: az Irakba irányuló ODA nagymérvű növekedése, valamint Nigéria nagy összegű kereskedelmi tartozásainak eltörlése.

[\[1. sz. ábra\] A DAC-tagok által kiutalt nettó ODA 1990 és 2006 között, valamint a DAC Titkárság szimulációja a 2007 és 2010 közötti nettó ODA-ról](#)

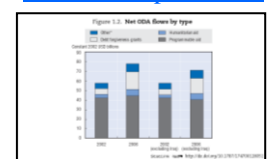
[\[1.2 sz. grafikon\] Nettó bilaterális ODA a DAC-adományozóktól Iraknak](#)

[\[2. sz. táblázat\] A fő adományozók, akiknél Irak a segélyben részesülő országok listáján az első öt között szerepel](#)

Net ODA to Iraq (bill. USD)	Share of total net ODA to Iraq (%)	Rank
10.0	100	1
0.0	0	2
0.0	0	3
0.0	0	4
0.0	0	5
0.0	0	6
0.0	0	7
0.0	0	8
0.0	0	9
0.0	0	10

[\[2. sz. ábra\] Nettó ODA kiutalások típusonként](#)

Régiós szinten szembetűnően nőtt Afrika részesedése a programozható segélyekből, bár még mindig sokat kell tenni azért, hogy teljesüljön a 2005. évi G8 csúcstalálkozón tett kötelezettségvállalás, mely szerint 2010-ig meg kell duplázni az Afrikába irányuló ODA volumenét (a 2004. évi szinthez viszonyítva).

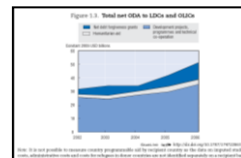
4. sz. mérőszám: Nagyobb arányú ODA irányul a viszonylag sok szegény lakossal rendelkező, jó teljesítményt nyújtó országokba. **NEM TELJESÜLT** Jutalmazták-e az adományozók a jó teljesítményt? A Világbank Nemzetközi Fejlesztési Társulásának (IDA) erőforrás-allokációs indexének (IRAI) két felső ötödében elhelyezkedő országokba – melyek mindegyike vagy legkevésbé fejlett, vagy alacsony jövedelmű ország – irányuló nettó bilaterális ODA arányából ítélve, még a reálértelemben vett jelentős növekedés ellenére sem teljesült ez a feltétel. A fenti csoportnak kiutalt segélyek aránya a 2002. évi 19%-ról 2006-ra 17%-ra csökkent.

5. sz. mérőszám: A vészhelyzeti és humanitárius segélyek csökkenő tendenciát mutatnak, legalábbis is az összes segély arányában mérve.

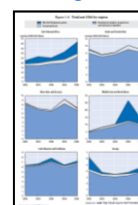
NEM TELJESÜLT

A vészhelyzeti és humanitárius segélyek iránti igények csökkenésével kapcsolatos reményekkel ellentétben a gyakorlatban inkább enyhe növekedés volt tapasztalható: míg 2002-ben ez a segélyfajta az összes ODA 5%-át tette ki, addig 2006-ban már 6%-át. Reálértelemben véve az abszolút szám 2002 és 2006 között 90%-kal nőtt.

[\[3. sz. ábra\] A legkevésbé fejlett és az egyéb alacsony jövedelmű országokba irányuló összes nettó ODA](#)

[\[4. sz. ábra\] Összes nettó ODA régióként](#)

Kényes helyzetek

6. sz. mérőszám: Jól átgondolt beavatkozásokra kerül sor azokban a gyenge teljesítményt nyújtó országokban, ahová lehetséges a segélyek tényleges átutalása.

NEM EGYÉRTELMI

A jövőben a rendkívül szegények, illetve a legrosszabb szociális és környezeti körülmények között élők állandóan növekvő hányada fog „törékeny államban” élni. Bár helyi szinten látható némi előrehaladás, sokkal többet kell tenni a problémás helyzetekben tett adományozói beavatkozások eredményességének maximalizálása érdekében, különösképpen az adományozói együttműködés, illetve a hozzáértő és felelősségre vonható helyi intézmények létrehozása terén.

A segélyek eredményessége

7. sz. mérőszám: A segélyek nagyobb hányada szabad felhasználású.

TELJESÜLT

Előrehaladás tapasztalható – de csak egy bizonyos pontig. Számos DAC-tag teljesen, vagy csaknem teljesen szabad felhasználásúvá tette a bilaterális segélyprogramok keretében nyújtott támogatásokat. A DAC-tagoktól érkező szabad felhasználásúnak nyilvánított pénzügyi segélyek aránya a 2002. évi 42,5%-ról 2006-ban 53,0%-ra nőtt, ám ez az adat nem nyújt teljes körű képet, mivel a pénzügyi segélyek meglehetősen nagy hányadát nem jelentik be. Ezen túlmenően a szabad felhasználású segélyből finanszírozott szerződések jelentős része még mindig az adományozó ország szállítói felé irányul.

8. sz. mérőszám: Sokkal több segély igazodik egyértelműen a helyi prioritásokhoz, programokhoz és rendszerekhez, illetve a segélyben részesülő ország

költségvetési számaihoz. **NEM EGYÉRTELMŰ**

A segélyben részesülő ország prioritásaihoz és rendszereihez igazított adományozói segélynyújtás terén elért előrelépés egyik mérőszáma a kormányoknak nyújtott, a nemzeti költségvetésben nyilvántartott segélyek aránya. Egy 2006-ban végzett felmérés erősen eltérő teljesítményt mutatott a DAC-tagok között – 24%-tól 87%-ig – és a segélyben részesülő országok között – nagyjából 32%-tól 99%-ig – egyaránt.

9. sz. mérőszám: Az összehangolás mutatószámai ugrásszerűen megnöttek a 2002/2003-as bázisvonalhoz képest. **NEM EGYÉRTELMŰ**

Az összehangolás az adományozók együttműködését jelenti mind a segélyben részesülő országok, mind a saját maguk részéről felmerülő felesleges költségek minimalizálása érdekében. Az összehangolás egyik hasznos mutatószáma a közösen végzett elemzőmunka. Az összehangolt munka aránya eltéréseket mutat a DAC-tagok között: az arány 12% és 80% között váltakozik.

10. sz. mérőszám: A műszaki együttműködésre fordított kiadások kimutathatóan hatékonyabbak és eredményesebbek. (Ideértendő a támogatások jobb összehangolása, az országos rendszerek fokozottabb kiaknázása, és a helyi, ill. egyéb „déli tapasztalatok” nagyobb fokú felhasználása).

NEM EGYÉRTELMŰ

E mérőszám értékelésénél problémát jelent – mind az adományozók, mind a segélyben részesülők részéről – a jelentésekben az általános „műszaki együttműködés” címszó alatt szereplő sokféle eltérő segélytípus. Az e téren elért előrehaladás ily módon nem egyértelmű.

A segélyben részesülő országok erőfeszítései

11. sz. mérőszám: A segélyben részesülő országok bővítik a szolgáltatásnyújtást, és több százalékponttal növelik a belföldi bevételeket, hogy elkerüljék a külföldi segélytől való káros függőséget. **TELJESÜLT**

A segély csak kiegészítője az egyes országok fejlesztési erőfeszítéseinek az egészségügyre és az oktatásra fordított állami kiadások és a folyó bevételek mellett (a bruttó nemzeti jövedelem százalékában). Bár nehéz ezt a mérőszámot pontosan megállapítani, előrelépés tapasztalható a bevételek növelése terén (a 2000. évi mintegy 15%-ról 2004-ben 18%-ra); különösen a szubszaharai Afrika országaiban, ahol a bevételek növekedése a 2001–2006 közötti időszakban meghaladta az ODA növekedését.

Eredmények elérése

12. sz. mérőszám: A megnövekedett és hatékonyabb támogatás eredményeképpen nagyobb az előrelépés a nehezebben elérhető Millenniumi Fejlesztési Célok (MDG) irányába, nem utolsósorban a szubszaharai Afrika országaiban.

NÉMI – DE NEM ELEGENDŐ – FEJLŐDÉS

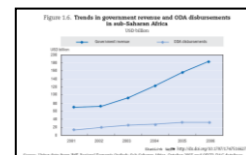
Számos tekintetben ez a legfontosabb mérőszám. Az elért haladás megítélése azonban három dologtól is függ:

- **Megfelelően megbízható statisztikai alapinformációk.** Ez még mindig sok mutatószám tekintetében jelent problémát.
- **Az előrehaladás világos érzékelése az idő távlatában.** A Célok vonatkozásában a bázisév valójában 1990, bár prog-

[\[5. sz. ábra\] Párizsi Nyilatkozat bázisvonal felmérés 2006: Az adományozók által közösen végzett elemzőmunka aránya](#)

[\[6. sz. ábra\] Az állami bevételek és az ODA kifizetések terén megfigyelhető trendek a szubszaharai Afrika országaiban \(milliárd USD-ban, jelenlegi áron\)](#)

ramcsomagként csak a 2000. évi Millenniumi Csúcstalálkozón jelentek meg. Éppen ezért az esetek többségében egy 25 éves időszak első 15 évének teljesítményét vizsgáljuk.

- **Valós kapcsolat a segély és annak eredményei között.**
Az eredmények nagyobb részt a helyi erőfeszítésekből is származhatnak, ezért fontos megvizsgálni, hogy a segély jelentette beavatkozás az egyik valószínű oka-e a megfigyelt változásnak.

A szegénységellenes célkitűzés elérése: A jelenlegi trendek folytatódása esetén a szegénységi jövedelemhatárral kapcsolatos célkitűzés már jóval 2015 előtt teljesül. Nem biztos azonban, hogy a napi 1 USD-nál alacsonyabb jövedelemmel rendelkező emberek száma már 1 milliárd alá csökkent.

Egyéb frontokon elért előrehaladás: Nem valószínű, hogy globális szinten 2015-re sikerül elérni a még hátralévő Célokat, illetve több régióban (különösen a szubszaharai Afrika országokban és a csendes-óceáni térségben). Mindazonáltal más területeken a közelmúltban gyors előrelépés volt tapasztalható:

- Nem emelkedett tovább a rendkívüli szegénységben élő emberek száma a szubszaharai Afrika országokban, és a szegénységi ráta 2000 óta csaknem 6%-kal csökkent.
- Míg az alapfokú oktatásba beiratkozottak száma az 1991. évi 80%-ról 2005-re 88%-ra nőtt, a fejlődő országokban elért fejlődés zöme 1999 óta következett be.
- Globális szinten a himlőben elhunytak száma a 2000. évi 757 000 főről 2006-ra 242 000 főre esett vissza, mely 68%-os csökkenést jelent. Afrikában ez a csökkenés ugyanarra az időszakra vetítve csaknem 91%-os volt.
- Az „átmeneti országokban” (Délkelet-Európában és a Független Államok Közösségében) a szegénység 2000 óta legalább olyan meredeken csökkent, mint ahogy az 1990-es években nőtt ezen országok némelyikében.

A nemzetközi segélynyújtásnak köszönhető-e ez a fejlődés?

Természetesen nem ez az egyetlen elősegítő tényező. Az egészségügyre és az alapoktatásra irányuló ODA emelkedése azonban számos szegény országban egyértelműen hozzájárult a nevezett területeken elért eredményekhez. A szegénység végre jelentős mértékben csökken. Nem valószínű, hogy a szegénység ilyen arányú csökkenése lehetővé vált volna a segélyek által támogatott politikai reformok, az államigazgatás és a beruházási gyakorlatok javulásának többszörös – több év alatt jelentkező – hatása nélkül.

Út a jövőbe: kereskedelmi segélyek

Egyértelműen bizonyítható, hogy napjaink globalizált világában a kereskedelem a gazdasági fejlődés erőteljes motorja, mely ugyanakkor a szegénység csökkentésének elengedhetetlen feltétele. Mindazonáltal számos fejlődő országnak nincs meg a kiinduló kapacitása a kereskedelmi lehetőségek kihasználásához. Az adományozók zöme rendelkezik a segélynyújtás hatékonyságáról szóló Párizsi Nyilatkozat elveit tükröző intézményes kompetenciákkal, célorientált struktúrákkal, szakértő csapatokkal és operatív útmutatással, melyek kifejezetten a „több” és „jobb” kereskedelmi segélynyújtásra irányulnak.

Tapasztalati úton szerzett tanulságok: tizenkét tanulság a DAC szakmai értékeléseiből

2006-ban a DAC-tagok több mint 100 milliárd USD közpénzt utaltak ki fejlesztési célokra. Ez mintegy 90%-a a világszerte kiadott összes ODA-nak. A szakmai értékelési folyamat eddig már számos problémára hívta fel a DAC-tagok figyelmét. A problémákat 12 tanulságban összegezték, melyek bemutatják, hogyan lehet a segélyekkel hatékonyan gazdálkodni a fejlesztési eredmények elérése érdekében. A tanulságok három általános kategóriába csoportosíthatók: stratégia, szervezőmenedzsment és kiutalásmenedzsment.

Stratégia

1. sz. tanulság: A megfelelő jogi és politikai alap megkeresése

A fejlesztési együttműködés célja legyen világosan, magas szinten meghatározva, akár törvényi, akár egyéb formában. A célnak széles körben legyenek gazdái, és elegendő ideig maradjon releváns.

2. sz. tanulság: A versengő nemzeti érdekek kezelése

Nem szabad hagyni, hogy a rövid távú kényszer veszélyeztesse az eredményes fejlesztés hosszú távú közös érdekeit.

3. sz. tanulság: Nagyobb politikai következetességet kell elérni a fejlesztések tekintetében

Világos rendelkezéseket kell meghatározni, és olyan mechanizmusokat kell megteremteni, melyek biztosítják a politikák szegény országokra gyakorolt hatásának felmérését.

4. sz. tanulság: A közvélemény tájékoztatása

Be kell ruházni a segélyekből finanszírozott tevékenységek eredményeinek elérésébe, mérésébe és kommunikálásába.

Szervezőmenedzsment

A legutóbbi szakmai értékelések megállapították, hogy a szervezési, ill. szervezeti reformok egyre erősebben összefüggenek a segélynyújtás eredményességével.

5. sz. tanulság: Működőképes vezetési struktúra kialakítása

Kellően magas pozícióban lévő, a nyilvánosság előtt felelősségre vonható, politikailag világosan meghatározott felelősségi körrel bíró személyt kell megbízni az eredményes fejlesztési együttműködés levezénylésével.

6. sz. tanulság: Az intézményi szétszórtság kezelése

Racionalizálni kell a bilaterális segélynyújtási struktúrákat az országos szintű következetes intézkedések elősegítése érdekében.

7. sz. tanulság: A multilaterális intézmények számára nyújtott hozzájárulás kezelése *Nagyobb fokú koherenciát kell megvalósítani a multilaterális segélyek különböző aspektusaiért felelős személyek között.*

8. sz. tanulság: Az irányítás helyi szintre történő decentralizálása *A felelősségi körök helyi szintre történő decentralizálása hasznos lehet, ám ehhez csúcsmínőségű, racionalizált támogatási rendszer szükséges.*

Kiutalásmenedzsment

9. sz. tanulság: A fejlesztési segélyek arányos növelésének kezelése *Elengedhetetlenek lesznek a radikális reformok a segélykiutalások terén, mivel az adományozók egy hivatali dolgozóra jutóan több segélyt lesznek kénytelenek kiutalni, miközben növelni kell a segélyek hatékonyságát.*

10. sz. tanulság: Koncentrált megközelítés országokra és szektorokra vonatkozóan *A DAC-tagok zömének kevesebb országra, kevesebb szektorra, és főként kevesebb tevékenységre kellene koncentrálnia segítségnyújtását.*

11. sz. tanulság: Teljesítményalapú menedzsment, értékelés és minőségellenőrzés *Ki kell alakítani az eredmények kezelését és a megfelelő ösztönzők megteremtését elősegítő kultúrát oly módon, mely az ne gyengítse, hanem erősítse a felelősségre vonhatóság helyi struktúráit.*

12. sz. tanulság: Humánerőforrás-gazdálkodási prioritások *Jól képzett, erősen motivált helyi és külföldi munkatársakat kell biztosítani, ill. kiképezni a hivatalok hatékony működtetéséhez.*

A segélynyújtás eredményességének fokozása: tanulságok az egészségügyi szektorból

1999 és 2005 között az egészségügyre fordított fejlesztési segélyek nagysága 6 milliárd USD-ről 13,4 milliárd USD-ra nőtt. Ezzel egy időben nyilvánvalóvá váltak az egészségügyre vonatkozó Millenniumi Fejlesztési Célok elérését akadályozó komoly akadályok. Mindez üzleti módszereik megváltoztatására ösztönözte az adományozókat és a partnerországokat, akik a Párizsi Nyilatkozatot keretként alkalmazva fontos megállapodásokra jutottak. A megállapodások abban segítettek, hogy helyre tegyék a nagyobb segélynyújtási hatékonyságot szolgáló építőköveket, melyek szemmel látható javulást eredményeztek bizonyos területeken, így például a gyermekszegénység, a málária és a tuberkulózis visszaszorításában, valamint a HIV/AIDS kezelésében. Az előrehaladást azonban a továbbiakban is figyelemmel kell kísérni, hogy megállapítható legyen, mi az, ami működik, és hol van szükség intézkedésekre a nem működő területek javítására.

A teljes jelentés itt érhető el www.sourceoecd.org/developmentreport

© OECD 2008

Ez az összefoglalás nem hivatalos OECD fordítás.

Ez az összefoglalás abban az esetben másolható, ha megemlítsük az OECD szerzői joga és az eredeti kiadvány címe.

A többnyelvű összefoglalások az eredetileg angol ill. francia nyelvű OECD kiadványok kivonatos fordításai.

Az OECD on-line könyvesboltban díjmentesen állnak rendelkezésre: www.oecd.org/bookshop/

További információ kérhető a Közügyi és Kommunikációs Igazgatóság Jogi és Információs Csoportjától: rights@oecd.org, fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Látogasson el honlapunkra: www.oecd.org/rights/